

**INKLYUZIV TA'LIM JORIY ETILGAN MUASSASALARNING MODDIY
TEXNIKA BAZASINI MUSTAHKAMLANISHI ULAR MAXSUS
MOSLAMALAR KO'TARISH QURILMASI PANDUSTUTKICH VA
BOSHQALAR ZARUR ADABIYOTLAR METODIK QO'LLANMALAR
TURLI KASB LARGA O'QITISH UCHUN USKUNA VA JIHOZLAR BILAN
TA'MINLASH**

*O'qituvchi: Eshmamatova Setora
Texnologiya menejment
kommunikatsiya instituti talabasi
Islomova Gulshoda*

Annotatsiya: Inklyuziv ta'lim muassasalari jamiyatda barcha bolalarga teng imkoniyatlar yaratish asosida ta'lim olishlariga keng yo'l ochadi. Bu jarayon nafaqat pedagogik yondashuvlarni o'zgartirishni, balki ta'lim muassasalarining moddiy-texnik bazasini jiddiy mustahkamlashni talab qiladi. Moddiy-texnik baza bolalarning individual ehtiyojlariga javob beruvchi maxsus moslamalar, ko'tarish qurilmalari, panduslar, shuningdek o'quv jarayonida qo'llaniladigan zarur adabiyotlar va metodik qo'llanmalardan tashkil topishi lozim. Bunday imkoniyatlar inklyuziv ta'lim jarayonining samaradorligini oshirish, bolalar orasidagi farqliliklarni mumkin qadar kamaytirish va ularning ta'lim olish darajasini yuksaltirishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: inklyuziv ta'lim, qurilmalar, adabiyotlar, imkoniyat, panduslar, pedagogik metodlar, zamonaviy texnologiyalar, maxsus moslamalar, ta'lim, qo'llanmalar.

Inklyuziv ta'limga joriy etilgan muassasalar uchun maxsus panduslar va ko'tarish qurilmalari yuridik shaxslar hayotida muhim o'rin tutadi. Ayniqsa jismoniy imkoniyati cheklangan bolalarning maktabga kirib-chiqishini osonlashtirish zarurati ushbu qurilmalarni ta'lim muassasasida majburiy qilishga undaydi. Panduslar maktab binolarida kafolatlangan xavfsizlik va qulay harakatlanishni ta'minlashda xizmat qiladi. Ko'tarish qurilmalari esa nogironligi bor bolalar uchun katta yordam bo'lib, ularni sinf xonalari va boshqa muassasa hududlariga yetkazishda qulaylik yaratadi. Muassasalarda foydalaniladigan maxsus moslamalar inklyuziv ta'lim jarayonini yanada samarali qiladi. Masalan, sinf xonalari uchun maxsus o'rindiqlar, ish stollari, qalam va qog'ozni titkilash uchun o'zgargan o'quv va o'yin materiallari bolalarning har tomonlama rivojlanishiga yordam beradi. Bu o'quvchilarning ehtiyojlariga moslashtirilgan jihozlar ularni o'qishga, o'zini ko'rsatishga bo'lgan qiziqishini oshiradi va shu tariqa ta'lim samaradorligini oshiradi. Uskunalar va moslamalar zamonaviy pedagogik texnologiyalar bilan uyg'unlashgan holda ishlatilishi kerak, bu

esa ta'lim jarayonini interaktiv va qiziqarli qiladi. Ta'lim jarayonida foydalaniladigan metodik qo'llanmalar va o'quv adabiyotlari inklyuziv ta'limning ajralmas qismidir. Bu qo'llanmalar o'quvchilarning har xil qobiliyatlarini hisobga olgan holda ishlab chiqilgan bo'lib, har bir bolaning individual o'rganish sur'atlari va qiyinchiliklariga zarur yondoshishni ta'minlaydi. Metodik materiallar o'qituvchilar uchun ham katta yordam bo'lib, ular ta'limni samarali tashkil etishda yangi usullarni qo'llash imkoniyatiga ega bo'ladi. Shu bilan birga, bunday materiallar ota-onalar va jamiyatning boshqa a'zolari uchun ham inklyuziv ta'limni tushunishga va qo'llab-quvvatlashga ko'maklashadi.[1]

Turli kasblarga o'qitish uchun zarur uskuna va jihozlar ta'lim muassasalarini zamonaviylashtirishda muhim ahamiyatga ega. Bugungi kunda turli nogironligi bo'lgan shaxslarni ishga tayyorlash talablari oshgani sababli, kasbiy ta'limda maxsus jihozlar va o'quv laboratoriyalari tashkil etilishi zarur. Ushbu uskunalar insonlarning maxsus ehtiyojlarini hisobga olgan holda ishlab chiqilgan bo'lib, ular nafaqat bilim va ko'nikmalarni, balki mustaqil hayotga tayyorligini ham ta'minlaydi. Masalan, ta'lim muassasalarida maxsus kompyuterlar, ovoz va tasvir vositalari, mexanik va elektron qurilmalar ishlatilishi kerak, bu esa o'quvchilarning kasbga tayyorligini oshiradi. Moddiy-texnik baza rivojlangan ta'lim muassasalarida inklyuziv ta'limning samaradorligi ancha yuqori bo'ladi. Uskunalar, o'quv materiallari va maxsus moslamalar bilan ta'minlangan muassasalarda o'quvchilarni ijtimoiy moslashuvi va o'zini o'zi ifoda etish imkoniyatlari oshadi. Shuningdek, bunday ta'lim muassasalarida o'qituvchilar va mutaxassislarning ish sifatleri ham yaxshilanadi, ular professional jihatdan yanada ko'proq imkoniyatlarga ega bo'lishadi. Bu esa muassasaning obro'sini oshirish bilan birga, jamiyatda inklyuziv ta'limga bo'lgan munosabatni ijobiy tomonga o'zgartiradi.[2]

Ta'lim muassasalari moddiy-texnik bazasini mustahkamlashda davlat siyosati va jamoatchilik ishtiroki katta ahamiyatga ega. Davlat tomonidan inklyuziv ta'limni rivojlantirish uchun mo'ljallangan dasturlar, moliyaviy yordam ko'rsatish, texnik jihozlar yetkazib berish va mutaxassislarni tayyorlash bo'yicha chora-tadbirlar amalga oshiriladi. Shu bilan birga, nodavlat tashkilotlar, xayriya jamg'armalari va tadbirkorlar ham bu jarayonda faol ishtirok etishi ta'lim sifatini oshirishga yordam beradi. Jamiyatning barcha qatlamlarining inklyuziv ta'limni qo'llab-quvvatlashi unga barqarorlik va yuksalish imkonini yaratadi. Infratuzilmani mustahkamlash maqsadida ta'lim muassasalarining ichki va tashqi muhitini qulaylashtirish zarur. Bunga sinflar, kutubxonalar, jamoat joylari va sport inshootlaridagi maxsus moslamalar, ko'tarish qurilmalari va panduslar kiritiladi. Bu elementlar bolalarning xavfsiz va qulay harakatlanishini, ijtimoiy faolligini ta'minlab, ularning jamiyatga faol integratsiyasini rag'batlantiradi. Doimiy texnik xizmat ko'rsatish va jihozlarning yangilanishi ham sifatli ta'limni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi.[3]

Inklyuziv ta'limda axborot texnologiyalarining roli ham katta ahamiyatga ega. Zamonaviy komp'yuterlar, planshetlar, ovozli va vizual texnika vositalari ta'lim jarayonini yanada interaktiv va samarali qiladi. Bu vositalar yordamida pedagoglar turli qobiliyatga ega bolalarga moslashgan darslarni tashkil qilishi mumkin. Shuningdek, bu texnologiyalar bola va o'qituvchi o'rtasidagi muloqotni mustahkamlashga, o'quv jarayonini shaxsiylashtirishga xizmat qiladi. Axborot texnologiyalari inklyuziv ta'lim tizimining eng yangi yutuqlaridan biri hisoblanadi. O'qituvchilar va ma'muriy xodimlar uchun maxsus treninglar va kurslar tashkil etish bolaning individual ehtiyojlarini tushunish va unga moslashishga imkon yaratadi. Moddiy-texnik baza bilan birga, inson omili ham inklyuziv ta'limning muvaffaqiyati uchun poydevor hisoblanadi. Mutaxassislar yangi usullar, pedagogik yondashuvlar bilan tanishib, barcha o'quvchilarga teng imkoniyatlar yaratish uchun bilimlarini oshirishlari kerak. Bu esa muassasalarning ichki strukturasi, pedagogik jarayonlarning sifatini oshirish bilan birga, inklyuziv ta'limning yanada rivojlanishiga xizmat qiladi.[4]

Xulosa: Xulosa qilib aytganda, inklyuziv ta'lim muassasalari moddiy-texnik bazasini mustahkamlash orqali bolalarga teng imkoniyatlar yaratish, ularning ta'limda muvaffaqiyatli bo'lishlarini ta'minlash zarurligini ko'rsatadi. Maxsus moslamalar, panduslar, ko'tarish qurilmalari, metodik qo'llanmalar va zamonaviy uskuna ta'lim jarayonini soddalashtiradi va samaradorligini oshiradi. Shu bilan birga, bu yondashuv ijtimoiy integratsiya jarayonini kuchaytiradi va jamiyatdagi barcha qatlamlar orasida inklyuziv ta'limga hurmat va e'tibor paydo bo'lishini ta'minlaydi. Davlat va nodavlat tashkilotlar hamkorligida, moddiy-texnik bazaning rivojlanishi va inson resurslarining kuchaytirilishi inklyuziv ta'limning barqaror taraqqiyotiga xizmat qiladi. Bu esa kelajak avlodlarning bilimli, ijtimoiy jihatdan faol va barkamol shaxslar sifatida shakllanishida muhim omil bo'lishini ta'kidlaydi. Inklyuziv ta'lim muassasalari zamonaviy jihozlar bilan ta'minlanganida ta'lim jarayoni sifat jihatdan yangi bosqichga ko'tariladi, o'quvchilar va o'qituvchilar uchun qulay muhit yaratiladi hamda jamiyatda tenglik tamoyillari yanada mustahkamlanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Mirzaeva, G. (2023). "Inklyuziv ta'lim muassasalarida maxsus moslamalar va texnik vositalar". Ta'lim va Rivojlanish, 9(2), 58-65.
2. Nurmatova, D. (2024). "Nogironligi bo'lgan o'quvchilar uchun qo'llaniladigan metodik va texnik vositalar". Pedagogika Ilmi, 11(1), 35-44.
3. Tursunova, S. (2023). "Pandus, ko'tarish qurilmalari va tutqichlarning inklyuziv ta'limdagi roli". O'zbekiston Ta'lim Jurnali, 15(3), 22-30.
4. Akhmedov, R. (2021). "Inklyuziv ta'lim muassasalari uchun metodik qo'llanmalar va o'quv adabiyotlari". Ta'lim Resurslari, 7(3), 18-27.

5. Karimov, B. (2022). "Inklyuziv ta'limda zamonaviy jihozlar va uskunalar". Innovatsion Ta'lim, 8(4), 40-50.
6. Shodiev, N. (2023). "Turli kasblarga o'qitishda maxsus uskuna va jihozlar". Kasbiy Ta'lim, 13(2), 50-59.
7. Yuldasheva, M. (2024). "Maxsus ehtiyojli o'quvchilarga pedagogik yondashuv va moddiy-texnik ta'minot". O'zbekiston Pedagogika Ma'lumotnomasi, 12(1), 43-52.

